

Riktlinjer för biståndshandläggning inom vård och omsorg i Askersund kommun

Beslutad av socialnämnden 2017-12-19

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Lagstiftning	4
3 kap 6 § SoL.....	4
4 kap 1 § SoL.....	4
4 kap 2 § SoL.....	5
5 kap 4 § SoL.....	5
5 kap 5 § SoL.....	5
5 kap 7 § SoL.....	5
5 kap 10 § SoL.....	5
Handläggningsrutiner	5
Ansökan	5
Dokumentation	6
Avslagsbeslut och överklagande.....	6
Uppföljning och beslut	6
Insatser inom vård och omsorg enligt socialtjänstlagen i Askersunds kommun	6
Hjälp i hemmet/hemtjänst	6
Personlig omvårdnad och serviceinsatser	7
Personlig hygien	7
Dusch/bad	7
På- och avklädning	7
Bäddning.....	7
Toalettbesök/byte av inkontinenshjälpmedel.....	7
Förflyttning.....	8
Måltidshjälp/matning	8
Tillsynsbesök/trygghetsringning	8
Promenad/utevistelse	8
Städning	8
Omvårdnadsstäd	8
Tvätt.....	8
Diskning/sophantering	9
Inköp/apoteksärende	9
Ta in tidning/post.....	9
Matdistribution.....	9
Trygghetslarm	9
Ledsagning.....	10

Följeslagare	10
Avlösning i hemmet	10
Dagverksamhet för ~~personer~~ med demenssjukdom	10
Social dagvård enligt SoL 4:2 i form av dagrehab	11
Egenvård	11
Dubbelbemanning	11
Korttidsvård	11
Växelvård	11
Plats för vård i livet slutskede	11
Särskilt boende	11
Särskilt boende i annan kommun	12
Parboende	12

Inledning

Riktlinjer utfärdas av socialnämnden och de är vägledande vid biståndsbedömningen om vad som i den egna kommunen är att betrakta som skälig levnadsnivå. Dessa riktlinjer omfattar biståndshandläggningen och de insatser som finns att tillgå inom vård och omsorg i Askersunds kommun. Riktlinjerna syftar till att alla ska behandlas lika. Riktlinjerna är också ett stöd för biståndshandläggarna i biståndsbedömningen. Beslut om insatser ska fattas enligt samma bedömningsgrunder, oavsett vem som fattar beslutet.

Riktlinjerna för insatser enligt socialtjänstlagen ger en vägledning om begreppet ”skälig levnadsnivå”. I riktlinjerna klargörs vilka insatser som vanligtvis beviljas samt i vilken omfattning dessa insatser vanligen kan beviljas. Den enskilde kan dock aldrig vägras en insats med hänvisning till att den inte finns med i riktlinjerna. Riktlinjerna är ett komplement till, men inte en ersättning för de lagar och föreskrifter som styr verksamheten inom vård och omsorg.

Socialförvaltningens ska arbeta enligt socialstyrelsens rekommendationer med individens behov i centrum (IBIC).

Biståndshandläggarna är de tjänstemän som står för myndighetsutövningen inom vård och omsorg och omsorgen om personer med funktionsnedsättning. De utför de uppdrag som socialnämnden delegerat till dem.

Myndighetsutövning mot enskild person föreligger när det är fråga om att bestämma om en förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande.

Oavsett riktlinjerna måste prövningen av rätten till bistånd i varje enskilt fall ske utifrån den enskildes behov. Den enskilde har ingen ovillkorlig rätt till vissa insatser men för att sökanden ska uppleva trygghet fordras att insatserna utformas flexibelt efter de individuella behoven. Olika behov ska vägas samman och bedömningen ska präglas av en helhetssyn. Insatser som inte finns angivna i riktlinjerna och insatser som i omfattning överstiger vad som anges dessa riktlinjer ska lyftas till socialnämndens individ och familjeutskott enligt delegationsordning.

Lagstiftning

Biståndshandläggningen regleras i flera lagar, såsom förvaltningslagen (FvL), offentlighet- och sekretesslagen (OSL) och socialtjänstlagen (SoL). Lagrum som specifikt reglerar socialnämndens uppgift i förhållande till äldre personer och personer med funktionsnedsättning är följande:

3 kap 6 § SoL

”Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Nämnden bör även i övrigt tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, socialjour eller annan därmed jämförlig verksamhet.”

4 kap 1 § SoL

”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Vid

prövningen av behovet av bistånd för livsföring i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.”

4 kap 2 § SoL

Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

5 kap 4 § SoL

”Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden skall verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.”

5 kap 5 § SoL

”Socialnämnden skall verka för att äldre människor får goda bostäder och ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.”

5 kap 7 § SoL

”Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och att han eller hon får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.”

5 kap 10 § SoL

”Socialnämnden ska genom stöd och avlösning underlätta för dem som vårdar närstående som är långvarigt sjuka eller äldre eller som har funktionshinder.”

Handläggningsrutiner

Myndighetsutövning sker enligt följande steg: ansökan – utredning – bedömning – kommunikering – beslut – överklagande – verkställighet – uppföljning och dokumentation.

Ansökan

Ett behov av bistånd från kommunen aktualiseras genom att den enskilde inlämnar en ansökan. Ansökan bör vara skriftlig och underskriven av den enskilde, god man eller någon med fullmakt att företräda den enskilde i dessa frågor. En ansökan kan också vara muntlig. När ansökan inkommit ska utredning enligt 11 kap. 1 § SoL inledas utan dröjsmål.

Dokumentation

Socialtjänsten har en skyldighet att dokumentera sin verksamhet, vilket regleras i 11 kap. 5-6 §§ SoL. Särskilt viktigt är det i samband med myndighetsutövning. I 11 kap. 8 § SoL regleras vilka bestämmelser i förvaltningslagen som ska tillämpas i ärenden som avser myndighetsutövning.

Kommunen tillämpar ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med dokumentation av individens behov i sin livsföring utifrån ICF. (Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa.)

Avslagsbeslut och överklagande

Beslut om bistånd som har fattats med stöd av 4 kap. 1 § SoL får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, förvaltningsrätten. Detta regleras i 16 kap. 3 § SoL. Av beslutet ska det framgå vad ansökan avser, hänvisning till paragraf i socialtjänstlagen, datum för beslut samt beslutsmotivering. Avslagsbeslut skickas hem tillsammans med besvärshänvisning. Hjälpen med att överklaga ska erbjudas om den sökande behöver och begär det.

Vid gynnande beslut ska i beslutsformuleringen tydligt framgå vad som beviljas och/eller tid för uppföljning eller omprövning.

Uppföljning och beslut

Alla beslut om insatser ska vara målformulerade och ska följas upp regelbundet. Syftet med uppföljningen är att kontrollera om målet med insatsen uppnås, om det är rätt insats som har beviljats, hur insatsen fungerar, om insatsen behöver utökas, minskas eller avslutas, dvs. kan behovet vid ny bedömning tillgodoses på annat sätt alternativt att den enskilde uppnår skälig levnadsnivå utan insatsen.

Beslut ska vara tidsbegränsade om det inte är uppenbart att de individuella behoven ej kommer att förändras, t ex vid beslut om särskilt boende.

Bedömning av i vilket intervall uppföljning ska ske avgörs av typ av insats det är samt aktuell situation för den enskilde som erhåller insatsen. En kontinuerlig uppföljning sker vid varje tillfälle som nytt beslut eller ändring av beslut fattas. Alla insatser ska dock följas upp minst en gång per år.

Insatser inom vård och omsorg enligt socialtjänstlagen i Askersunds kommun

Alla insatser i eget boende syftar till att stärka och komplettera den enskildes förmåga - inte ta över den enskildes ansvar och uppgifter. Insatserna ska utföras med ett rehabiliterande eller funktionsbevarande synsätt.

Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen är ett ramverk och ger en vägledning för begreppet skälig levnadsnivå.

Hjälpen i hemmet/hemtjänst

Hjälpen i hemmet kan bestå av både personlig omvårdnad och service. Målet med hjälpen i hemmet är att underlätta för den enskilde att leva ett självständigt liv och bo kvar i det egna boendet.

För att kunna bevilja hjälpen i hemmet ska följande kriterier vara uppfyllda:

- den enskilde kan inte själv tillgodose sina behov
- den enskilde kan inte få sina behov tillgodosedda på annat sätt

- den enskilde tillförsäkras genom biståndet skälig levnadsnivå
- den dagliga livsföringen underlättas och möjliggörs

Hemtjänst kan utföras dygnets alla timmar i form av punktinsatser. Det kan vara täta och återkommande behov. Vid bedömning av omfattande behov av hemtjänst ska hänsyn tas till individens säkerhet och kommunens ekonomi och bistånd i form av särskilt boende övervägas.

Socialnämnden ska informeras av berörd enhetschef när den sammanlagda omfattningen av insatser som överstiger 35 timmar per vecka. Alla beviljade timmar ska inkluderas, utifrån beslut jämlikt såväl HSL (hemsjukvård) som SoL (socialtjänstlagen). Hänsyn ska tas till eventuell dubbelbemanning.

Personlig omvårdnad och serviceinsatser

Nedan anges de olika former av bistånd som kan beviljas under begreppet hemtjänst.

Särskilda behov kan föreligga som innebär att insatsen utförs oftare än i rekommendationen i riktlinjen.

Personlig hygien

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att sköta sin personliga hygien.

Insats Insatsen avser daglig morgon- och kvällshygien.

Dusch/bad

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp i samband med dusch eller bad.

Insats Insatsen avser stöd eller hjälp för att klara dusch/bad, hårvård och enklare nagelvård. Omvårdnadsstädning efter utförd insats ingår.

Avgränsning: Klippning av hår eller fotvård utförs inte.

På- och avklädning

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med på- och avklädning.

Insats Insatsen avser daglig på- och avklädning.

Bäddning

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att bädda sängen.

Insats Insatsen avser bäddning av säng en (1) gång per dag. Renbäddning (byte av sängkläder) utförs vanligtvis en (1) gång var 14:e dag. Om särskilda behov finns, utförs insatsen oftare.

Avgränsning Vädring av madrasser utförs inte.

Toalettbesök/byte av inkontinenshjälpmedel

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp i samband med toalettbesök eller vid byte av inkontinenshjälpmedel.

Insats Den enskildes behov avgör hur ofta insatsen ges.

Förflyttning

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att förflytta sig i sin bostad.

Insats Den enskildes behov avgör hur ofta insatsen ges.

Måltidshjälp/matning

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp vid måltider/matning.

Insats Insatsen avser stöd eller hjälp att ställa i ordning måltider, värma mat samt vid matning Endast enklare tillagning av måltider utförs.

Tillsynsbesök/trygghetsringning

Behov Den enskilde är i behov av ökad trygghet och säkerhet.

Insats Den enskildes behov avgör hur ofta insatsen ges. Tekniska lösningar skall användas när det bedöms möjligt, t ex nattkamera.

Avgränsning Tillsynsbesök kan inte kombineras med annan insats (även larm).

Promenad/utevistelse

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att klara utevistelse och/eller promenad.

Insats Insatsen avser möjlighet till promenad en (1) gång per vecka i 45 min per tillfälle inklusive på och avklädnad.

Städning

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med städning av sin bostad.

Insats Insatsen avser städning av två (2) rum, kök, hall och badrum var 3:e vecka. Om särskilda skäl föreligger t.ex. medicinska orsaker kan såväl omfattning som intervall mellan städtillfällena variera. Insatsen kompletteras då med lättstäd med tydlig beskrivning av vad som ska städas.

Omvårdnadsstäd

Behov Den enskilde har behov omvårdnadsstäd utöver vad som kan betraktas vara normalt. Omvårdnadsstäd beviljas för att upprätthålla en skälig nivå av hygien i hemmet.

Insats Insatsen avser behov av städning av t ex hjälpmedel eller toalett.

Tvätt

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att tvätta sina egna kläder, sänglinne och handdukar.

Insats Insatsen avser tvätt av den enskildes kläder, sänglinne och handdukar samt strykning av enstaka plagg. Insatsen beviljas

vanligtvis var 3:e vecka om inte särskilda behov föreligger som t.ex vid inkontinensproblematik.

Avgränsning Tvätten utförs på kommunens tvätterier. Handtvätt, tvätt av mattor och gardiner utförs inte.

Diskning/sophantering

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med diskning och sophantering.

Insats Insatsen innefattar diskning samt tömning av sopor.

Avgränsning Transport av källsorterat material till miljöstation utförs inte.

Inköp/apoteksärenden

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att göra inköp eller uträtta apoteksärenden.

Insats Insatsen avser inköp en (1) gång i veckan för att få hjälp och stöd med inköp i närmaste affär. I insatsen kan även ingå att planera och skriva inköpslista, rensa ut gammal mat och plocka in de nya varorna. Ärenden till apotek ska i möjligaste mån samordnas med veckoinköpet.

Avgränsning Inköp av skrymmande och tunga varor (drickabackar), storförpackningar o.d. görs inte. Hemkörning av tunga varor utförs inte av hemtjänstpersonal.

Ta in tidning/post

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att hämta in tidning eller post från brevlåda.

Insats Insatsen utförs en gång per dag

Matdistribution

Behov Den enskilde kan inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl tillaga sitt huvudmål och behöver därför stöd och hjälp.

Insats Insatsen består av distribution av matlådor med kyld mat till bostaden. Leverans sker tre gånger per vecka.

Avgränsning Tillagning av huvudmål utförs inte.

Trygghetslarm

Behov Den enskilde behöver dygnet runt kunna påkalla hjälp vid oförutsägbara händelser.

Insats Insatsen avser ökad trygghet i hemmet.

Avgränsning Trygghetslarm beviljas endast om den enskilde har förmågan att förstå larmets funktion och innebörden av att larma.

Ledsagning

Behov Den enskilde behöver bryta den isolering som en funktionsnedsättning kan medföra. Genom ledsagning ska den enskilde ges möjlighet att delta i samhällslivet och i fritids- och kulturaktiviteter.

Insats Insatsen beviljas med max 2 timmar i genomsnitt per vecka.

Avgränsning Nätverk och andra frivilliga resurser kring den enskilde ska saknas eller bedömas som otillräckliga. Insats beviljas för specifika tillfällen. Vid dold funktionsnedsättning krävs läkarintyg.

Följeslagare

Behov Den enskilde behöver stöd eller hjälp i samband med planerade besök på vårdcentral, sjukhus, tandläkare, optiker och liknande. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt t.ex. genom närstående, frivilligorganisationer.

Insats Insatsen beviljas endast vid varje tillfälle för besök på vårdcentral, sjukhus, tandläkare, optiker och liknande.

Avgränsning Insatsen beviljas endast på vardagar. Besöket är ej möjligt att genomföra på egen hand med anledning av t ex omfattande kognitiv svikt.

Avlösning i hemmet

Behov Avlösning i hemmet är ett stöd för den som dygnet runt vårdar en närstående. Syftet är att den som vårdar ska få möjlighet till egen tid för avkoppling och aktiviteter.

Insats Insatsen avser avlösning i hemmet ges max 20 timmar per månad.

Avgränsning Den som ansöker om avlösning måste leva i samma hushåll som den närstående.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Behov Den enskilde är i behov av stöd och aktivering för att upprätthålla sina kognitiva funktioner samt ges social gemenskap. Närstående ges möjlighet till avlastning.

Insats Insatsen avser att upprätthålla aktivitetsförmåga för att klara sitt dagliga liv så självständigt som möjligt och för att förlänga kvarboende.

Avgränsning Insatsen vänder sig endast till personer i ordinärt boende.

Social dagvård enligt SoL 4:2 i form av dagrehab

Behov	Träning enligt skriftligt ordinerat träningsprogram från arbetsterapeut Behov av anhörigavlösning för anhörig och/eller social samvaro för att motverka ensamhet
Avgränsning	Insatsen kan endast beviljas som längst 3 månader. Därefter förutsätts ny ansökan från den enskilde och ovanstående förutsättningar ska vara uppfyllda på nytt. Insatsen kan som längst beviljas under ordinerat rehabiliteringsprogram.

Egenvård

Behov	Den enskilde har utfärdad egenvårdsbedömning av ordinator t.ex sjuksköterska. Den enskilde klarar av att själv ansvara för uppgiften, men har behov av praktisk hjälp.
Insats	Insatsen avser praktisk hjälp att utföra förskrivna moment enligt upprättad egenvårdsplan.

Dubbelbemanning

Vid behov av dubbelbemanning skall det framgå i utredningen under bedömning. Sjukgymnast eller arbetsterapeut ska vara behjälpliga i bedömning om insatsen kräver dubbelbemanning. Dubbelbemanning skall följas upp likväl som andra beslut om insatser.

Korttidsvård

Insatsen beviljas då den enskilde har omfattande omvårdnads- och trygghetsbehov och då dessa behov är svåra att tillgodose i det egna hemmet. Korttidsvård beviljas vid enstaka tillfällen. Beslutet är alltid tidsbegränsad till maximalt 2 veckor. För att korttidsvård ska beviljas ska andra insatser ha prövats och bedömts otillräckliga.

Växelvård

Växelvård beviljas för att avlasta anhörig då den enskilde har behov av omfattande stöd. Syftet med insatsen är att ge stöd åt anhörig samt att främja kvarboende. Växelvård beviljas med regelbundenhet, upp till två veckor i månaden.

Plats för vård i livet slutskede

Kan beviljas personer med av läkare utfärdat beslut om palliativ vård och där den inte kan ges i det egna hemmet.

Särskilt boende

Särskilt boende är för personer som inte längre kan få behovet av omvårdnad, trygghet och säkerhet tillgodosett i det egna hemmet. För att beviljas särskilt boende ska den enskilde ha ett omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov som sträcker sig över hela dygnet. För att beviljas särskilt boende utan specifik inriktning krävs att:

- kvarboende i ordinärt boende med omfattande hjälp i hemmet är prövat och bedömt som otillräckligt
- den enskildes behov av trygghet och säkerhet i livsföringen inte länge kan tillgodoses i ordinärt boende.

För att beviljas särskilt boende med inriktning mot demens krävs att:

- Det finns en demensdiagnos som styrker funktionsnedsättningen. Kvarboende i ordinärt boende med omfattande hjälp i hemmet och/eller dagvård är prövat och bedömt som otillräckligt.

Särskilt boende i annan kommun

Om det finns specifika behov som endast kan tillgodoses i ett särskilt boende i en annan kommun eller hos en annan vårdgivare görs en bedömning utifrån genomförd utredning. Beslut om placering fattas i socialnämndens utskott.

Parboende

Från och med 1 november 2012 finns en bestämmelse i 4 kap. 1 c § socialtjänstlagen (2001:453), som anger att under vissa förutsättningar har äldre makar och sambor som levt tillsammans rätt att fortsätta att bo gemensamt i ett särskilt boende även om endast den ene har behov av insatsen. Detta kallas för rätt till medboende. Det är den biståndsberättigade som ansöker om medboende.

Medboende är inte berättigad till insatser på boendet utan är hänvisad till att ansöka hos biståndshandläggare utifrån egna behov.